

ELS GUSTOS EN EL TEATRE

Algunes vegades recordem una representació teatral només pel seu autor, i altres vegades pensant en els actors que hem vist treballar. Un autor conegut ens cridarà l'atenció i ens ateurà si la seva producció anterior ha estat del nostre gust, si els seus problemes ens han interessat, si les seves obres ens han fet sentir la vida d'acord amb la nostra psicologia. I també ens captivarà l'actuació d'un actor que distingim pel seu treball.

Pel que respecta als autors clàssics la qüestió gairebé no es posa, perquè llur fama és ja del domini general i el pas del temps ha vingut a afermar un prestigi mantingut a través de diverses generacions. Però podem pensar sense esforç que sempre ha existit una abundància d'escriptors i no tots han arribat fins a nosaltres. Llurs mèrits eren desiguals i els noms que han perdurat són només aquells que han sabut interpretar l'ànima humana amb més exactitud i realisme.

En la Grècia antiga només veiem Èsquil acceptat i estimat per tothom, Sòfocles era ja discutit i també Eurípides, el qual rebé atacs duríssims i incessants d'alguns contemporanis, sobretot de l'iracund Aristòfanes. Però posseïen valors humans i avui encara podem admirar-los.

Ara ja ningú no discuteix Shakespeare, Molière, Racine, Corneille, Lope de Vega i Calderon. Com tampoc nosaltres no discutim Pitarra, Guimerà, ni Russinyol. Els acceptem tal com són, situant-los a l'època que van viure i estimant els valors que tots ells van representar.

Però en els temps presents la cosa es complica perquè som nosaltres els qui hem de jutjar, i no és pas sempre fàcil de posar-se d'acord. Hi juguen els gustos de cadascú, les passions i els interessos. Hem de jutjar pel nostre compte, amb sinceritat i moderació, i no fiar-nos massa dels noms que vulguin imposar-nos. Molts autors han gaudit només d'una celebritat aparent, transitoria i els hem vist caure després en l'oblit.

Avui ja podem acceptar Ibsen, Pirandello, Garcia Lorca, etc., però la humanitat no té pressa i només el temps farà la tria definitiva de tantes dotzenes d'autors de teatre que veiem en els nostres dies.

Nosaltres complim amb el nostre deure i anem al teatre que és del nostre gust. Veiem alguns autors esforçar-se a renovar el teatre. Sempre ha estat una aspiració humana desitjar trobar nous camins dins de l'art. Això passa també en la novella, la pintura i la música. Però no deixa d'ésser un joc perillós i no s'endevina sempre.

Es representen en els nostres teatres mol-

tes obres que gaudeixen amplament del favor del públic i moren al cap de poc temps. I d'altres que es representen amb una atmosfera de fracàs inicial i van surant progressivament fins que arriben a imposar-se. Això ens explicaria, potser, que una obra de teatre ha de representar valors humans, que ha de tenir profunditat i ha d'estar ben construïda.

Alguns autors escriuen per a un públic lleuger i superficial i fan un teatre fàcil. Però difícilment perduraran. Els gustos de la majoria no poden imposar-se a la llarga. Sembla que la vida es complau només a obeir els gustos de la gent selecta, que té talent i un judici encertat.

Es difícil tractar dels gustos del públic en el teatre, perquè són diversos i contradictoris. El caràcter humà no el dóna un home sol sinó que és la síntesi de tots.

Hi ha un teatre per distreure i un teatre per pensar. Si ens plauen Giraudoux i Anouilh, Buero Vallejo i Casona, Ionescu i Dürrenmatt, anirem al teatre sempre que ens ofereixen obres d'aquests autors. Si no ens agraden Achard i Montherlant, Benavente i Paso, Criado i Pedrolo, no els anirem a veure o bé ho farem amb molta prevenció. Seguirem els nostres gustos i les nostres preferències.

* * *

També hem anat al teatre per veure un actor determinat. Moltes vegades el nom d'un actor és una garantia. I fins i tot arribarem a estimar uns autors només perquè en els cartells figuren els actors de la nostra predilecció. Així ens passava amb Xirgu i Borràs, i ens passa encara amb diversos actrius i actors contemporanis.

Sempre recordarem, per exemple, una representació de *Le Luthier de Crémone*, de François Coppée, que vam presenciar fa anys en un poblet francès prop de Bergerac, a càrrec d'un grup amateur que acabava de guanyar el premi en el Concurs Nacional de Companyies d'aficionats. L'emoció amb què vam seguir aquella obra, executada perfectament, encara ens impressiona avui. Ni un detall oblidat, ni un gest sobrer, ni un error d'interpretació. Fou una sessió exemplar i inoblidable.

Una cosa semblant va succeir al Romea en el Cicle de Teatre Llatí l'any 1962, amb *l'Arlequin valet de deux maîtres*, de Goldoni, representat per Edmond Tamiz. Poques vegades hem sortit del teatre tan meravellats com en aquella ocasió. L'actor s'agegantava i ens donava la mesura més alta del seu art incomparable.

També hem de retreure aquí l'actuació extraordinària del nostre Rafael Anglada, l'any

1963 al Romea amb l'obra **La Foire d'Empoigne**, de l'Anouilh. Mai no havíem vist com aquell dia el nostre eminent actor tocar la genialitat damunt les taules. Ens va donar una lliçó completa i s'acredità una vegada més en el seu art de categoria internacional.

Altres vegades hem gaudit en el treball d'uns actors estimats. Els hem seguit en llurs actuacions i els hem restat fidels.

Sí; l'actor és una peça important en una representació de teatre. N'és el complement directe, el factor indispensable perquè aquella pugui adquirir el relleu necessari. Sense uns bons actors li serà difícil a un dramaturg d'imposar el seu talent.

Els gustos del públic van, doncs, d'uns autors a uns altres, i també sovint s'inclinen a favor dels actors que saben millor conquerir-lo.

Joan Ventura.